

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

12 Sie quadrupes pauperie[m] fecisse dicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

certe eorum in solidum conueniri poterit: sed si noxæ deditus sit seruus, omnes liberabuntur. *Vlpianus in l. si seruus communis, §. eod. P.* Si vero quidam illorum scierint eum delinquere, alii nescierint: tunc si conueniantur qui nesciebant, & noxæ dederint seruum, qui sciebant noxæ deditioe non liberabuntur vilissimi serui, sed agetur contra eos pro damni quod amplius est prosecutione, cõputato pretio hominis dediti: nec tenebuntur condominii scientibus aliquam partem pretii refarcire, cum ex fito delicto damnũ patiantur. *Paulus in l. ex duobus, 17. eod.* Et si scientes conueniantur prius & condemnentur, a nescientibus partem consequi non poterunt. *l. si communis familia, §. eod. Marc. in l. si familia, §. si fami. fur. fec. dic. P.* Et si plures serui vnius domini damnũ vel furtũ fecerint, tunc in electione domini est, vel omnes dedere, vel rãtum offerre, quãtum si vnus liber furtũ fecisset, & ita retinere familiam suam. *Vlpianus in l. i. eo. l. si familia, de iuris. omn. ind. P. Paulus in l. quod ait prator, 31. de noxã. act. P.* Semper tamẽ dominus ex noxia vltra deditioem noxæ, etiam ignorans, teneatur in quantum ad eum ex dãno peruenit, puta ex rapina vel furto. *l. si seruus ignorans, 4. C. eo. l. si familia, de vi & vi arm. P. l. licet, §. ex furtiua causa, de pecunio.* Nam generaliter receptum est, vt si quis ex delicto etiam alieno teneatur, in quantum ex eo ad illum peruenit: ne alieno scelere dicitur. *l. i. ex del. def. in quan. hered. lib. 4. C. tit. 17.* Vt & turpia lucra ab heredibus extorquenda sunt, in l. in heredem, de calumniatio. *P. l. videamus, quod met. caus. P.* Quod si seruus vnius domini pluribus damnũ dederit, & a pluribus dominus conueaietur: sed is qui primus vicerit sententia, & cui noxæ deditus fuerit seruus, p̄fertur ceteris: & aliis, qui postea vicerint, denegatur actio iudicati, liberaturq; dominus ab omnib. *Vlpianus in l. si quis a multis conueniatur, 14. de noxã. act. P.* Verũ tamen si communem causam habent, quib. damnũ datum est, noxæ dedito inter illos communicabitur. *Paulus in l. si in re communi, 19. eo.* At si seruus domini noxiam commiserit, actio nulla nascitur: nec inter dominũ & seruũ vlla obligatio nasci potest. Et proinde si alienus seruus, qui tibi noxiam commiserit, caperit esse in tua potestate, interdictrãctio: quia in eum casum deducta sit, in quo consistere nõ potest. *§. si seruus domino, cum similib. ibi nota. eo. d. l. quã. 16. ad l. Aquil. l. 3. de his qui pro non scrip. hab. §. Si autem seruus, cuius nomine conueniri poterat dominus, manifestus fuerit, desinit competere noxalis actio contra antiquũ dominũ, quæ obliqua est, & incipit cõpetere directã contra manũ missũ, vt ex diuerso quoque directã actio, quæ competit contra liberũ hominẽ damnũ committentem, incipit esse noxalis, si is seruus fiat. §. omnis autem, de noxã. actio.*

Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.

CAP. 12.

Lib. 4. Institut. 9. Lib. 9. P. tit. 1.

- 1 Quadrupes, animalia qua continent.
 - 2 Pauperies quid.
 - 3 Præda quid, & quomodo a manubiis differat.
 - 4 Actionum de pastu pecoris, de pauperie, & Aquilæ differentia.
 - 5 Actio de pauperie quid contineat. Quando cesset & detur. A quo instituitur. & contra quem, directã vtilisq; quæ, ad quid dirigitur, eius exstinctio & quamdiu durat, 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 19.
 - 15 Pauperies iure Pontificio, diuino, & legibus Salicis, & Wisigothorum, vt refarcitur, & nu. 16. 17. & 18.
- Inter actiones noxales ponitur hæc: Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. *l. si quadr. paup. fec. dic. l. i. in prin. §. & cum etiam. eo. tit. P.* Quadrupedum nomine quidam maiora animalia, pecudum autem maiora significari norant. Quod Caius Iurifconsultus explicat. *in l. 2. ad leg. Aquil.* Accursius tamen quadrupedia eadem esse ac pecudes putat. *in d. l. 2. ad verb. vel pecudem.* Sed prior sententia ad proprietatem pertinet fermõnis, secunda ad mentem legis: propter quam quæ de pecudibus damnũ dãtib; statuta sunt, eadem ratione & in quadrupedibus aliis, & bipedibus, & anibus, quæ damnũ dant locum obtineant, vt explicat Vlpianus, *in l. quemadmodum, 39. §. hac actione, ad leg. Aquil.*
2. P. ¶ Pauperiem ¶ vocant Iurifconsulti, damnũ sine iniuriandi animo facientis datum: hoc est, ab animali datum, quod non potest dici iniuriam fecisse, quia sensu, id est, anima rationali caret. *§. l. si quadr. paup. fec. dic. l. i. §. eo. P.* Vt pauperie liceat hic simpliciter intelligere, solum damnũ, paupertatem, quæ pauperies dicitur ab Horatio, *l. epist. fol.*

Impiger extremos currit mercator ad Indos, Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Et alibi, *idem 3. Car. ode 24.*
Magnum pauperies opprobrium, inbet Quiduis & facere & pati, Vt utiq; viam deserat ardua.
Et apud Vugiliũ, *6. Æneid.*

— quam vellent aethere in alto.
Nunc & pauperiem, & duros perferre labores.
¶ Vocatur ¶ apud Iustinianum in legibus Georgicis, *in l. i. Geor. §. tit. 6.* ¶ *πάλαιος* (vov, pauperies, Græce πάλαιος. Sed non memini me legisse hoc nomen apud alium auctorem Græcum, sed tantum *πάλαιος*. Distinguit tamen & idem a damno: nam ibidem, a- lium titulum subnectit, *πάλαιος* quibus, de damno. *d. l. tit. 7.* Vt mihi videatur Iustinianus prædam dixisse, rem ipsam decerptam vel vastatam ab animalibus, cuius nomine de pauperie agitur. Vt & apud Aul. Gellium *lib. 13. c. 23.* legimus, differentiam inter prædam & manubias, his verbis: *Nam præda dicitur, corpora ipsa rerũ qua captã sunt: Manubias vero appellatã sunt, pecunia a qua store ex venditione præda redactã.* Duplex est actio de pauperie, directã, & vtilis, de damno dato ab animalibus & de pastu. Sicque Iulius Paul. ait, *lib. 1. recept. sentent. tit. 15. c. 1.* Si quadrupes pauperiem fecerit, damnũ ve dederit, quid ve depasta est, in dominũ actio datur, &c. ¶ Et ¶ Vlpianus, distinguere videtur, *in l. qui seruandorum, §. si. de 4. pres. verb.* inter actiones de pastu pecoris ex lege duodecim tabularum, de pauperie, & damni iniuria commissi. Verum de pastu pecoris eam dicit, si suis pecoribus quis in fundo alieno glandem alienam depascatur per immisionem, *idem in leg. si. ad leg. Aquil. C.* Accursius autem de pauperie similem facit, si sine immisione mea, pecudes meæ aliena depascantur. *in d. l. qui seruandorum, §. si. ad verba, de pastu.* ¶ De ¶ quibus tractet hæc actio, his verbis tradit Iustinianus, *in §. 1. de noxã. actio. post Vlpian. in l. i. eo. tit. P. Animalium nomine qua ratione carent, si quidem lasciuia, aut feruore, aut feritate pauperiem fecerint, noxalis actio lege 12. tab. prodita est.* Et paulo post, *Hæc autem actio in his, qua contra naturam mouentur, locum habet: vt puta si equus calcitrosus calce percusserit, aut bos cornu petere solitus petierit. Ceterum si genitalis sit feritas, cessat actio.* Deniq; *si vnus fugerit a domino, & sic nocuit, non potest quondam dominus conueniri: quia desit dominus esse, ubi fera euasit.* ¶ Cessat ¶ itaque de pauperie actio, si natura animal ferum nocuerit, nec ex eo capite arguitur qui possidebat, cum deserit possidere post fugam, qua fera se in pristinam vindicauit libertatem, vt nullius censetur, *l. Pomponius, de acq. rer. dom. 3. §. Nerva, de acqui. poss. P. §. fera. de rer. diuis.* Ceterum aliunde damnandi sunt pro modo admissi extra ordinẽ, qui feras huiusmodi, quæ nocere possunt, circumferunt propter temeritatem & culpam: vt & in circulatoribus, qui serpentes circumferunt & proponunt, animaduertitur, si cui ob eorum metum damnũ datum sit, *l. fin. de extraord. crimi. lib. 47. P. tit. 11.* & in edicto Edilium Curulium cautum: *Ne quis canem, verrem, vel minorem aprum, lupum, vrsũ, pantheram, leonẽ, & generaliter aliudve quod noceret animal, sine soluta ea sint, sine alligata, aut contineri vinculis quominus damnũ ferre non possint, qua vulgo ter si, ita habuisse velit, vt cuiquam nocere, damnũve adferre possint: si aduersum ea factũ erit, & liber homo ex ea pe- rierit, soliti ducenti prestabuntur. Si nocitum libero homini esse dicitur, quantum a equum bonumq; esse iudici videbitur, condemnabitur: ceterarum rerum quantum damnũ datum factũve sit, dupli. Vlpianus in l. hi enim, 40. §. l. qua vulgo, 42. Paulus in l. generaliter, 41. de del. edic. in P. §. ceterarum, si quãd. pau. fec. dic. P. Iulius Paulus, *lib. 1. recept. sent. lib. 15. c. 2.* ¶ De ¶ cane & Solone cauerat, vt est apud Plurarchum in eius vita. Plato vero de eo, & iumento, & equo in hæc verba statuit, *lib. 11. de legib.* Si iumentum aut equus, aut canis, aut domesticum animal proximi rem attruerit, animalis dominus similiter damnũ restituat. ¶ Proditã ¶ hæc actio idcirco a lege 12. tab. bul. legitima dicitur, & aliæ aliis quoq; legibus cõstituta illa porro quæ ab edilitio edicto nascitur edilitia, qua securitas itinertibus paratur ab harum ferarum damnis, & damna factã refarcuntur. *l. adiles, de via publ. lib. 43. P. tit. 10. Summa cum utilitate id prætorẽ edixisse nemo est qui negat: publice enim vtile est sine metu & periculo per itinera a commẽari. l. i. §. summa, de us. qui doct. velle ff. de. lib. 9. P. tit. 3.**

¶ Instituitur ¶ actio de pauperie ab eo qui damnũ passus est, ¶ vel liberarum personarum læsarum nomine, *l. si quadr. paup. fec. dic. P.* contra dominũ feræ vel animalis cum temperamento distinctionis, num fera te ipsa commouerit nullo alio impellente:

- an vero si alterius impulsu, vel concitatione, vel culpa. Nam in primo casu si seipsum commoueat animal, lasciuia vel furore, datur actio de pauperie, si modo quadrupes damnum dederit, d. l. 3. vtilis vero, si aliud animal, quam quadrupes damnum dederit, l. p. eod. puta bipes vel alatum. In alio casu, si aliunde concitatum sit animal & nocuerit, ad aliam actionem transitum faciemus. Nam si culpa alicuius vel instigatione pauperiem fecit, agatur aduersus eundem actione vtili vel in factum ex lege Aquilia, l. 1. §. quod si propter, eod. l. qui occidit, §. in hac. Et l. qua actione, §. si quis plus iusto, ad leg. Aquil. P. non, si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. Et si qui damnum passus est, ipse feram concitauerit, sibi imputare debet, nec vllam actionem habebit. *Jul. Paul. lib. 1. recept. sent. tit. 15. c. fin. l. hac actio, 2. §. si si quad. paup. fec. dic.* Non secus, quam quando arietes vel boues qui se commiserunt ad pugnam, & vnus aliu occidit, si aggressor fuerit occisus, dominus occisi non agit in dominum occidentis: quamuis si aggressus necatus fuisset, eius domino daretur actio. l. 1. §. cum arietes, eod. P. l. scientiam, 46. §. cum stramenta, ad leg. Aquil. P. Et in leg. Insti. Geor. tit. 9. Paulus addit, d. l. 2. eod. tit. hanc actionem non solum domino, sed etiam ei cuius interest, competere: veluti ei, cui res damno affecta commodata est: item fulloni, quia in eo, quod teneretur, damnum videtur pati.
- 10 ¶ Contra dominum autem animalis datur directa. l. fin. eod. tit. & contra alium etiam in factum, quando ex directa, nec i. tabularum, nec lege Aquilia agi potest: vt si equus dolore concitatus, vulnerauerit aut calce percusserit, in eum, qui equum percusserit, dirigitur in factum actio subsidiaria. l. 1. §. ideo si equus, eod. tit.
- 11 ¶ Cum autem contra dominum animalis agitur, si is suam confiteatur quadrupedem, iure ciuili scripto, vel damnum soluere debet, vel animal pro noxa dedere: si vero inficiatur, in solidum tenetur, l. §. eleganter, 7. §. si quadrupes, de dolo, l. 1. §. interdum. Estque hic finis actionis, damni reparatio, per estimationem litis vel damni. l. 1. in princ. Et §. cum arietes, in fin. Et §. si si quad. paup. fec. dic. in P. §. 1. eod. apud Iustinia. Idem in l. 12. de damnis animalium, lib. 8. C. Wifigot. tit. 4. vel dedicationem animalis vitii nocentis, d. l. 1. §. noxa, eod. eiusque nomine si commune plurimum sit animal, aduersus singulos erit in solidum noxalis actio, sicut est in homine. d. l. 1. §. si commune plurimum, eod. Et l. heredes, §. si vnus, famil. ercisc. P. Nam & in quadrupedibus eadem caussa videtur, ac hominis ferui delinquentis: & in istis noxa quoque caput sequitur, & aduersus dominum hanc actio datur, non cuius fuerit quadrupes cum noceret, sed cuius nunc est. d. l. 1. §. cum etiam, eo. tit. §. fin. de nox. actio.
- 12 ¶ Et §. ideo si ante litem contestatam mortuum fuerit animal, extincta actio est, d. l. 1. §. plane, l. pen. §. 1. de noxa act. P. nisi vel post moram domini, vel eius dolo & culpa interierit. l. electio, §. si quem, eod. Hanc enim paria sunt & obligant, non secus quam si post litem contestatam animal interierit, quo casu etiam tenetur perinde ac si viueret, l. si plurimum, §. fin. eod. maxime si post litem contestatam alius animal occiderit, cuius nomine agere dominus in eum potest, vel mandare actiones. d. l. 1. §. post litem, si quad. paup. fec. dica.
- 13 ¶ Hæc porro noxales actiones perpetue sunt, tamdiuque locum habebunt, quoad diu ferui vel animalis dedendi facultate habemus. Nec tantum nobis, verum etiam successoribus nostris cōpetunt: item aduersus successores, sed nō quasi in successores, sed iure domitii.
- l. 1. §. si si quad. paup. fec. dic. l. pen. §. hæc actiones, de nox. act. P. ¶ Mouentur tamen & iudicantur, vbi delictum commissum seu noxia facta est, l. si. eo. P. iuxta regulas communes agendi de criminibus, l. 1. §. 2. Et anth. quam provincia, vbi de crim. agi oportet. Et hæc iure ciuili statuta sunt. ¶ Ceterum iure Pontificio, si biceps cornu- 15 peta damnum dederit ex præcedenti culpa domini, tenetur dominus ex integro damnum resarcire, c. si biceps, & c. fin. de iniuriis. Si nulla vero culpa præcesserit, liberatur dando animal, d. c. fin. ¶ Turpe t diuino, Exod. 21. Si bos cornu percusserit virum aut mulierem, 16 & mortuus fuerit lapidibus obruetur. Et non comedentur carnes eius: dominus quoque, bonus innocens erit. Quod si bos cornu peta fuerit ab heri & nudisterium, & contentati sunt dominum eius, nec recluserit eum, occiderit, virum aut mulierem, bos lapidibus obruetur, & dominum eius occidit. Quod si pretium fuerit ei impossum, dabit pro anima sua quicquid fuerit postulat: filium quoque, & filiam si cornu percusserit, simis sententia subiacebit. Si feruum ancillam venauerit, triginta sicles argentei dabit domino, bos vero lapidibus obruetur. Et paulo post, si bos alienus alterius bonem vulnerauerit, & ille mortuus fuerit, vendent bonem vitium & dividunt pretium: cadaver autem mortuum se dispersent.
- ¶ In lege vero Salica, tit. 29. de quadrup. que 17 hominem ledunt, §. 1. Si homo ex aliqua quadrupede domestica occidatur, pro media parte leudi, dominus componat, & pro alio animal det: nisi pecoris vitium ante non intellexerit. ¶ In legibus 18 Wifigot. tit. 4. de apib. & hoc, l. 2. de apib. Et cor. damnis, lib. 3. Cod. leg. Wifigot. tit. 6. Si quis apiaria in ciuitate aut in villa forsitan construxerit, & alii damnum intulerit, statim moneatur, vt eas in abditis locis transferre debeat, ne forte in eodem loco hominibus aut animalibus damnum inferant. Et qui hæc præcepta aut testationem neglexerint, & damnum suffocationis in quadrupedes intulerint, quod mortuum fuerit amplum reseruant, quod vero debilitatum, ille obtineat, & simile damno reddat: & pro iudicio contestatione, quam audire neglexit, quing. solidos coactus componat. Et alia, lex Ricardi, 16. de dam. animalium, eod. tit. 4. Qui bos aut taurum, aut aliam quadrupedem nocentem aut vitiosam habuerit, antequam nocent, subatur occidere: & si post denuntiatum vitium a vicinis non occiderit, & illud animal aliquem vulneret, vel occidat, tenetur damnum componere, vt de homicidio. ¶ De canu t damnis inibi & duæ leges. Prior, 19 l. 19. eod. tit. Et lib. in summa habet, vt si canis non irritatus a domino momo dedit alique, nulla calumnia moueat domino canis: si autem eum irritauerit vt morderet, eadem pena tenetur, ac si vulnus ipse in se iisset. Altera in hæc verba scripta est, d. l. 20. eo. Si cuiuslibet canis damnosus fuerit, & denasit veru neces, & alia peccora forte euertit & caperit, & deprehensus fuerit: ipse dominus canis vbi ex hoc fuerit commotus, eum illi tradat, cui constat primitus damnum fuisse illatum, vt eum occidat. Quod si eum occidere noluerit, vel illi tradere cui damnum primitus fecit, quicquid postmodum canis admisserit, dominus canis duplum compositionem reddere non moretur. Exceptio tamen alia lege fit, in hunc modum, l. 18. eod. tit. Et c. Si quis vitiosum bonem, vel canem, vel aliud animal contra se irritatum concitauerit, quicquid passus fuerit culpa eius, qui hoc pertulerit, oportet adscribi. Videtur prope modum similis species apud Paulum Iurifcont. in l. 2. §. fin. si quad. paup. fec. dic.

DE PLVRIBVS ALIIS PRIVATIS DELICTIS, LIB. XXXIX.

De quibusdam extraordinariis delictis.

CAP. I.

- 1 Delicta quadam cur variant in pœna.
- 2 Alienarum nuptiarum sollicitudo puniti.
- 3 Religionis pretextu ad impietatem utentes puniuntur.
- 4 Sacra mysteria in prinata domo agere vetitum. Et ad coniurationem pertinens.
- 5 Collegia illicita prohibita, & que licita.
- 6 Scopelofonus quale crimen, & pœna.
- 7 Circulatorum impostorum mercium, & reliquias sanctorum supponentium pœna. Et num. 8. 9.
- 10 Inuentio perniciofa excogitata, sine remedio, pœnam habuit ca-

pitalem. Et 13.

11 Inuidia in præstantes. Et 12.

14 Coronis vti publice, nisi viris præstantissimis quibus erat concessum, punitum.

15 Vinum prohibitum mulieribus bibere, item & iuuenibus vsque ad quod tempus, & vbi viris sine medico consilio, & sacerdotibus ministratur.

16 Ingratitudo nisi & voti accusatio & iudicium, & de Thuriorm. more in legibus abrogandis. Et 17. 18.

19 Scribenda non esse que sunt dubia notis, sed literis consequentibus.

20 Sacra consueta intermittere, capitale habitum.

21 Picram orbis habuisse, capitale fuit: Et ob alia. num. 21. Et 23.

VARIA